

Inventáře polensko-přibyslavského panství z let 1603 a 1622

(pokračování)

V předchozím čísle sborníku byl uveřejněn inventář polensko-přibyslavského panství, vzniklý roku 1603 v rámci pozůstalostního řízení po Hertvíku Zejdlicovi ze Šenfeldu. Druhý inventář byl sepsán v rámci pobělohorských konfiskací, nedlouho po úmrtí Rudolfa Zejdlice ze Šenfeldu, posledního mužského člena polenské větve rodu. Komise byla složena z komisařů vyslaných místodržícím Čech Karlem z Liechtensteina a zástupců dočasného držitele panství Jaroslava Bořity z Martinic a nového vlastníka Františka kardinála z Dietrichsteina.

2) Inventář sepsaný 23. listopadu 1622 při předání polenského panství Františku kardinálovi z Dietrichsteina:¹

Inventář všech svršků a nábytku i hospodářských věcí, též dobytka všeho a všelijakého, což se na panství polenským, jak předně při zámku, tak potom také i při všech dvořích téhož panství nachází.

Jeho Vysoce k[nížecí]. m[ilosti]. knížete a pána pana kardinála z Dytrychštejna pánům plnomocníkům, k ujímání se statku polenského vyslaným, při postupování téhož statku odvozuje.

Léta 1622 dvacátého třetího dne měsíce Novembris.

Inventář a poznamenání všelijakých svrškův a nábytkův, které se při panství polenským, jak na zámku Polné, tak i při dvořích k domácí potřebě zanechaly:

Ve sklepě mezi vraty.

V truhle N[umer]o 1.

povlaků na lože 4, firhaňků² vyšívaných s sítkami na lože 4.

V truhle 2.

koberce turecký 3, plátna tlustého bíleného štuk 5, plátna nebíleného kusů 4, truhel prázdných velkých i v kterých plátno a vinutí jest 7, truhla železná červená 1, šrejbyše³ 2, obrazů rodu pánův Berkův 9,⁴ knih německých 30.

---

¹ Moravský zemský archiv v Brně, Rodinný archiv Ditrichštejnů Mikulov, kart. 308, sig. 300/a, i. č. 1082.

² Závěsů.

³ Psací stoly.

⁴ Rudolf Zejdlic ze Šenfeldu pojal 24. 11. 1614 za manželku Annu Marii Berkovou z Dubé – obrazy Berků a jiné věci označené berkovským erbem, vyskytující se v inventáři, nepochybně přivezla na Polnou Rudolfova manželka. Srov. Koldinská, Marie, Maťa, Petr: *Deník rudolfinského dvořana. Adam mladší z Valdštejna 1602–1633*. Praha 1997, s. 220, a Městské muzeum Polná, Po-21/B/6562-6573, Po-FS 19708, příloha

V dolním sklepě vedle vinného.

kotel měděný k pálení vody s cínovými alembíky⁵ 4mi s příkrývadlem a klobouky cínovými 4mi, almary dobrý 3, knih německých v nich ..., truhly velký 3, truhla hrobová stará 1, lnu sudy 2, regál starý polámaný 1.

V spížním sklepě za klíčníci

kotly na pálení starý 3, kotel velký k praní 1, rohy velký jelení pěkně faso-
vaný 2, danyelovy⁶ též pěkně faso-
vaný 4, lucerny velký skleněný 2, sklenic na
letkvaře⁷ 13, škatuli hliněných 4, tlustýho plátna nebílenýho štuka 1, truhla
na vaření 1, necky velký na mouku 1, truhly velký starý prázdný 3, kamna
železný 2, nádobí jinýho dřevěnýho spotřebu.

V Švojkovský světnici.

stoly okrouhlý 2, stoličky 3.

V komoře.

Lože pod nebesy 3, lože bez nebes 3, zámky západitý při světnici a komoře
2.

V římský světnici.

Stoliček 6, stoly 2, tapeceraji⁸ kobercovým dílem kusů 6.

V komoře.

Stůl 1, stoličky 3, lože pod nebesy 2, lože vlaský nový 3, zámky západitý 3.

Na paláci.

Šenktyš 1, stoly 3, stoliček 12, při dvou prscích okenice železný 2, zámek při
dveřích 1.

V červený věži.

lůžka pod nebesy 2, stoliček 5, koní malovaných 6, tapecerají starého díla
na zdech 5, šenktyš⁹ starý 1, zámek při dveřích 1.

V zelený světnici.

Stůl 1, obrazy na zdi 2, zámek západitý 1.

V bílé světnici.

lože malovaný vlaský pěkný 1, lože vořechový 1, stoličky 3, zámek západitý
1.

V komoře Bočkovy.

loží pod nebesy 5, stoličky 2, zámek západitý 1.

V damaškovy světnici.

stoly 2, stoličky 4, obrazy nade dveřmi 2, zámek západitý 1.

V komoře za ní.

lože malovaný pod nebesy místy pozlacený 1, lože vlaský vořechový barvy
1, lůžko malý 1, zámek západitý 1.

---

zápisu o komisionelním zjištění stavu zejdlicovské hrobky z 28. 8. 1959 – nápis na
rakvi Anny Marie Zejdlicové rozené Berkové.

⁵ Destilační zařízení ze dvou nádob spojených trubkou.

⁶ Daňčí.

⁷ Lektvary.

⁸ Tapety.

⁹ Stolek na nápoje.

V fraucimorský komoře.

lože pod nebesy 3, mandl 1, truhla pro vinutí 1, almaryl 3, truhla hrobová 1, kozel železný 1.

Za ní v komoře.

loží pod nebesy 3.

V červený věži.

almárka stará jedna 1, stůl 1, sesle aksamitový černý 23, červený nehrubě dobrý 2, instrumenty starý 2, věchy od regálů 2.

Za klíčnicí v fraucimoře zůstává.

ubrusů pro každodenní potřebu 14, ručníků 12, servitů¹⁰ na stolův 5, povlečení na lože 4, povlečení bez plachet loží 9, víceji na loží 11, item na 6 loží povlečení obhroubných 6, cejšek 8.

V bílý almaře.

povlečení na loží 5, ubrusy velký 2.

V panským pokoji.

šatů ložních na 2 ložích kusů 5.

V komoře nad mostem.

na 4 ložích kusů 28, v komoře za touž na 2 ložích kusův 11.

V komoře na novém stavení.

na dvou ložích kusů 11.

V fraucimorský komoře.

na 3 ložích klíčnice s děvečkami kusů 13, za touž komorou na třech ložích kusů 13.

V Švojkovský světnici.

kusů peřin 14.

V komoře za ní.

na 5 ložích kusů 23.

V římský komoře.

na 5 ložích kusův 26.

V damaškový komoře.

na jednom loži kusův 6.

V komoře a kanceláři za majestátem.

peřin větších i malých kusův 35.

V lázniče.

za barvířem a pacholaty kusův 6.

V spižírni.

peřin kusy 3.

V velkým fraucimoře.

stoly 3, almara stará v kanceláři 1.

V malým fraucimoře.

stolečky 3, stoličky 4, almaryl malovaný s erby Berkův 2, almara zelená velká 1, almaryl bílý 2, sklenic velkých 6, thumok koží povlečený na obojky 1, sesle velká pěkná 1.

---

¹⁰ Ubrousků.

V pániným pokoji.

tabulky zelený 2, stoleček okrouhlejší zelený 1, stoličky 3, lože vlaský pozlacený pěkný 1.

V panským pokoji.

lůžko nízký 1, sesle černá aksamitová 1, stoly 3, lůžko pod nebesy v komoře 1, truhla 1, almara zelená 1, holstro¹¹ k dlouhý ručnici 1, zámky při dveřích 3.

V majestátu.

tabule 3, stoličky 28.

V kanceláři.

lože 2, stoleček 1.

Vedle kanceláře.

stolečky 3, lože 1, zámek 1.

Nad mostem.

stolečky 2, stoličky 4.

V komoře.

lože pod nebesy 4, stoličky 7.

V žlutý světnici.

stoleček 1.

V krejčovský světnici.

stoly 3, lože pod nebesy 3.

V velký síni.

tabule dlouhá 1.

Na novém stavení.

stůl 1.

V zadní světnici v koutě.

špalíru kožených zelených 7, stůl 1, stoličky 3.

V komoře.

lože 2, stolečky 2.

V kanceláři.

Lůžko jedno 1, obraz jakýs 1.

V rýstkomoře.

lance 1, caňky starý 2, chomouty s rohy zelenými 3, zbroje od pasu do kolena díl 1, cejchy na koně s erby a korunou 2, liter železných B. C. M. N. Z. k těm cejchům 5, sedlo červený fraucimorský 1, sedlo bílý kožený 1, postkysle poštovský 4.¹²

V čelední světnici.

tabule 2, almara bílá 1.

V kanceláři.

stoleček 1, stolička 1.

---

¹¹ Pouzdro na pušku.

¹² Lanc – snad řetěz, caňk – udidlo na uzdě, postkysle – snad brašny nebo pytle na poštovní zásilky.

V komoře.

loží pod nebesy 5, stoly kamenný s erby pánův Berkův 2, sesle stará 1.

V pisárni.

stolů 6, tabule dlouhá 1, stoliček 5, kvintána¹³ s sloupem 1, mušketů 12, vidliček k nim 12, kůže velká hovězí s popruhy, na níž se házívá 1, ručnice dlouhý 3, šperloch¹⁴ soukennnej vojenskej 1, tuplák 1.

Ve sklepe vinným a pivním.

vobruč železný na sudy 1, konvice plechová 1.

V kuchyni.

cínového nádobí k každodenní potřebě, mís prostředních 16, umyvadlo s nálevkou 1, talířů 33, svícňů 12, konvice 4, měděného nádobí, kotlů velkých i menších 14, pánví 6, moždíře 2, rošty 3, kozy na dříví páry 2, kozy k pečitému páry 2, kotly v prádle 2, ve psinci 1, slánka 1, šufanu¹⁵ 6, sekáčků pár 1, almary 3, rožňů 7, stoly 3, tabule 1.

V spižírni.

hrnec velký měděný 1, stolečky 2, truhla dlouhá 1, almara 1, lože 1.

V pekárni.

hrnec měděný v kamnách 1, vál pro válení chleba 1, díže 2, truhla na mouku 1.

V komoře.

lůžko prostý 1.

V bečvární.

štospány¹⁶ 2, pilka 1, poříže 2, soustruh 1.

V lázničce.

kotel v kamnách 1, lůžko 1, stoličky 2.

V sladovně.

korce¹⁷ 2, lopaty 2.

V pivovare.

pánev měděná 1, štychel¹⁸ 1, kádě velký 4, kadeček 9, firšejd¹⁹ 1, sudů na piva 60, pytlů 24, korčáky²⁰ 4.

V marštali.

koni jízdní staří 4, caňky²¹ 2, sedla starý 4.

V kovárně.

měch při výhni 1, nakovadli velký a malý 2, hřebovna 1, rohatina 1, perlíků, kladiv větších i menších 9, kleští párů 7.

Na pavlači při zdech.

---

¹³ Snad zařízení k výcviku jízdního útoku či turnajová pomůcka.

¹⁴ Přikryvadlo, plachta na vůz.

¹⁵ Naběračky.

¹⁶ Z něm. Stossbank – velký hoblík, též zv. macek.

¹⁷ Též kořec – dutá nádoba s dlouhým držadlem na obilí, přelívání vody apod.

¹⁸ Blíže neurčitá pivovarská nádoba.

¹⁹ Pivovarské nádobí – pánev, koryto či kád'.
²⁰ Korbele, džbány.

²¹ Caňk – udidlo na uzdě.

tenat zaječích 18, nevody²² 2, vohnoutek²³ 9.

Na obilnici.

korce 3, věrtel 1, pánev měděná pivovarní stará 1.

Pod kolnou.

vozy komorní 3, kočárek starý 1, sáně velký 2, sáně malovaný malý 2.

Psův a chrtův.

englický mladý za ovčáky 2, chrtý ve dvořích mladý 3, při zámku starých chrtů 3, vohaříkův 6.

Cínový nádobí.

v almaře bílý.

svicnů 36, víček k nim 31, talířů 136, šálů²⁴ 12, hrnců 12.

v velký almaře.

mís velkých 9, mís prostředních 14, více 12, mís menších 26, málo menších 30, šálův nízkých 67, šálův vysokých 33, talířů 57, měděnicí rohatých s umyvadly 11, měděnic okrouhlých 4, umyvadla k nim 3, svícnů 30, konvice velký 4, pintů 1, konvice menší 4, flaše 2, slánka 1, vohřívadlo 1, hrnec s víkem 1, plechovice 1.

V ovčíně.

Polenský.

starých ovec 703, beranů starých i mladých 17.

V ronovský ovčírni.

jalovýho na živě 342.

V dvoru horního v ovčíně.

jalovýho na živě 205.

V keřkovský vovčírni.

starých ovec na živě 394, beranů starých i mladých 18.

V Dolním dvoře.

Jalovýho na živě 184.

Summa všech kusův 1863.

Poznamenání všelijakých věcí při dvořích.

Ve dvoře polenským.

klisen tažných 4, krav 20, jalovice 2, bejk 1, voly tažný 2, telat letošních totiž: bejčky letošní 3, volky letošní 2, jalůvky 4, sviní 35, husy 7, slepic 10, kačery 3, vozy 2, rádlá 2, pluhy 2, brány 2, hnojný vidle 2, řetěz 1, hrnce v kamnách 2, hrnce měděný mlíčný 20, senný vidle 1, stůl 1, korce 2, věrtel 1, sekera 1, klín 1, kádě 2, džbery 2, máselnice 1, kosy řezací 3, řezadla 3.

Ve dvoře přibyslavským.

klisen 4, hříbat 1, krav dojných 25, jalovic 3letejch 3, jalovic 2letých 3, volče 2letý 1, bejk 1, telat vosazených 7, k ostavení tele 1, volče 1, jalůvek 5, volče 1, kachen mladých 1, starých kačen 5, slepic 18, kuřat 11, kohout 1,

---

²² Nevod – větší vlečná síť na lovení ryb.

²³ Ohnoutka – typ ruční sítě, v podstatě keser se dvěma držadly.

²⁴ Z něm. Schale – pohár, koflík.

vozu 2 ½, rádle 1, pluh 1, brány 1, kšíry zadní 2, chomouty na přední klisny 2, váhy 2, hnojní vidly 2, kopáč 1, řetěz 1, senný vidle 1, hrnec v kamnách 1, měděnce jak se mlíko slívá a zhrívá 2, kotel v valše 1, včely 3, hřeby k hachlování lnu 2, sekera 1, klín 1, máselnice 1, slevák 1, džber na vodu 1, kadečka 1, stůl 1, korce 2, věrtele 2.

Ve dvoře studeneckým.

koně 3, krav 21, bejk 4letý 1, bejk 3letý 1, volčata 2letý 3, jalůvka 2letá 1, bejček 2letý 1, roční bejčky 3, jalůvky 2, vozy 2, pluh 1, řetěz dlouhý 1, sekeru 1, díže 1, váhy 1, stoly 2, džber na vodu 1, slevák 1, máselnice 1, škory 4, kadečka 1, korec 1, věrtele 2, vědra 2, hrnec v kamnách 1, kotlík na ryby 1, rošt 1, rožeň 1, kozy na vohniště 2, štoky 2, v horní světnici stůl 1, v komoře lože prostý 2, husy 20, slepic 19, kuřat 30.

Ve dvoře dolním.

klisen 4, krav dojných 37, jalovýho dobytka 15, telat letošních ostavených 11, sviní 38, prasat 13, slepic 134, hrnce měděný 3, hrnce v kamnách 1, kotel 1, senný vidle 2, sekery 2, klín 1, hnojní vidle 3, kopáč 1, vozy 2, pluhy 2, rádly 2, brány 4, váhy 4, stoly 1, korec 1, měrice 1, větel 1, slevák 1, džbery 3, škopy 2, kadečky 2, řetězy 2, vědra 3, máselnice 1, díže 1, hřeby na hachlování lnu 2, kšíry zadní 2, chomouty 4, kačen 36, husy 12.

V Keřkově.

klisny 4, krav dojných 22, jalovýho dobytka 17, telat ostavených 8, sviní velkých 15, prasat 12, slepic 27, hrnce měděný 1, hrnce měděný k zhrívání mlíka 2, senný vidle 1, hnojní vidle 3, kopáč 1, vozy 3, váhy 2, pluhy 2, rádle 2, kšíry 2, chomout 1, šle 1, stůl 1, sekery 2, klín 1, korce 2, větel 1, slevák 1, díže 1, kád' 1, škop 1, máselnice 1, džbery 2, vědro 1, železný lopaty 2, dřevěná lopata 1, hřibata 2.

V horním dvoře.

klisen 4, krav 24, jalovýho dobytka 20, telat ostavených 5, svině 34, slepic 22, kačeny 13, husy 9, hrnce měděný k mlíku 2, hrnec v kamnách 1, kotel 1, vidle senný 2, hnojní 4, kopáč 1, motyky 2, řetězy 2, vozy bez 1 kola 5, váhy 2, pluhy 2, rádla 2, stoly 2, sekery 1, klín 1, korce 2, věrtele 2, sleváky 2, džbery 2, díže 1, kádě 1, škopy 5, máselnice 1, vědra 2, lopaty 2, kosy řezací 3.

V Pekle.

klisen 3, krav dojných 15, jalovice 4letý 3, voli 4letý 1, bejk 3letý 1, voli 3letý 3, jalovice 2letý 2, jalovice roční 3, bejčky roční 2, slepic 22, kohouty 2, kapounů 6, hrnec v kamnách 1, kotel 1, vidle senný 1, hnojní 2, kopáč 1, vozy 2, pluh 1, brány 2, rádl 1, šle 2, chomouty zadní 2, váhy 2, sekera 1, klín 2, sekera ruční 2, stoly 2, měrice 1, větel 1, slevák 1, džber 1, škopy 2, díže 1, máselnice 2, vědra 2, lopaty vějecí²⁵ 1, kosy řezací 2, řezadla 2, lopata železná 1.

---

²⁵ Lopata užívaná k čištění obilí pomocí větru, též vějadlo nebo věječka.

V Ronově

klisen 4, krav dojných 19, jalovice 4letý 3, volčata 4letý 4, jalovičky 3letý 3, bejčata 2letý 3, volče 1, jalovičky 2letý 3, volčata roční 3, jalovičky roční 3, bejče 1, slepic 57, kohouty 3, kapounů²⁶ 15, sviní 12, hrnec v kamnách 1, kotel 1, hrnce mlíčný mředěný 6, vidle senný 1, hnojný 3, kopáč 1, motyka 1, lopata železná 1, lopata vějecí 3, vozy 3, pluhy 2, rádly 2, brány 4, šle 2, váhy 1, řetězy 2, sekera 1, klín 1, stoly 3, korec 1, měrice 1, věrtele 2, slevák 1, džbery 2, škopy 2, díže 1, máselnice 2, vědra 2, kosy řezací 2, řezadla 2, kádě 1.

V Sázevě

klisen 4, krav dojných 17, bejk 5letý 1, vůl 1, voly 4letý 2, jalovice 1, bejk 3letý 1, jalovice 4, volčata 2letý 2, jalovice 4, jalovice roční 4, bejk 1, volče 1, voly tažný 4, kozy starý 3, kozy mladý 1, slepic 16, kapounů 16, kohout 1, hrnec v kamnách 1, vidle hnojný 2, kopáč 1, vozy 3, pluhy 2, brány 4, rádlo 2, šle 1, chomouty 4, váhy 3, sekery 2, stůl 1, korec 1, věrtel 1, měrice 1, slevák 1, džbery 2, škopy 2, díže 1, máselnice 1, vědra 2, kosy řezací 2, řezadla 2, řetěz 1.

Ve dvoře Merhanyklovském a Konsbulovským.

kráva 1, pomřelo jich 16, volů 3letých 7, jalůvek 2letých 4, volek 2letý 1, husy 4, slepic 23, vůz ½, hnojný vidle 1, senný 1, sekera 1, v kamnách hrnec 1, lopata 1, stůl 1, věrtel 1, džber 1, škop 1, kosy řezací se řezadlem 1.

Na Račině.

volův 3letých 7, volkův 2letých 6, měrice na obilí jedna 1.

Jiného nic není.

*Pavel Henrich z Frankšteina
Leonhardt Schwarzport
Jan Gesler Bobinský*

*Simon Kraczer z Schönspergu
Matheus Augustin Leyski z Rozenpachu
Zacharyas Weyda z Bezdíčkova*

Z obou představených inventářů lze kromě samotného vybavení vyčíst informace o využití jednotlivých vrchnostenských nemovitostí v první třetině 17. století.

Inventář z roku 1603 podává jasný obraz o tom, že ze všech panských sídel Zejdlců ze Šenfeldu byl pro trvalejší obývání vrchností tou dobou zařízen jenom zámek v Polné a staré rodové sídlo ve Zvoleňvsi, které však Hertvíkovi synové brzy po smrti otce, roku 1604, prodali pro odlehlost od ostatních statků. Zámek v Příbyslavi obsahoval pouze velmi skromný inventář, a tvrz ve Studenci a panský dům v Horoměřicích skutečně jenom základní vybavení pro přenocování.

Oba inventáře představují významný informační zdroj ohledně poznání podoby polenského hradu a zámku před velkými požáry

---

²⁶ Vykleštěný kohout.

v letech 1645, 1647 a 1794, které původní podobu areálu velmi citelně změnily.²⁷ Inventář z roku 1603 postupuje od přízemí do horního patra a díky své přehlednosti podává nejlepší představu o dispozici a podobě hradu a zámku, i když nelze rozdělit místnosti do jednotlivých paláců. Inventář z roku 1622 začíná sklepy a pak nejspíš postupuje od horního patra (palác, římská světnice) do přízemí (kuchyně a jiné provozní prostory). Jednotlivé místnosti však nejsou rozčleněny podle poschodí a dokonce se jejich názvy částečně opakují, oproti řazení roku 1603 se pokoje zdají i přeházené, čímž působí inventář chaotickým dojmem, byť nelze vyloučit duplicitní pojmenování pokojů v různých patrech. Je také dobře možné, že oproti roku 1603 došlo k podstatným změnám ve využití jednotlivých místností. Nakonec nejsou vyloučeny ani stavební úpravy interiéru, které mohly původní logické využití jednotlivých pater promíchat, a úpravy předhradí – tomu by napovídalo, že v inventáři z roku 1622 je uvedeno mnohem větší množství místností včetně více rozčleněného hospodářského zázemí.

V inventáři z roku 1603 je zřetelné rozdělení hradu na tři podlaží: přízemí, prostřední pokoje, hořejší pokoje a podzemní sklep na víno. Přízemní prostory byly děleny na první a druhý plac a nové pokoje. První plac měl zřejmě reprezentativní a snad i správní funkci, neboť se zde nalézala světnice s majestátem (tedy zřejmě hlavní přijímací a snad i soudní prostor Hertvíka Zejdlice, ve kterém bylo umístěno jeho reprezentativní křeslo) a za ní dva nadprůměrně vybavené pokoje s portréty, kde visela i mapa polenského panství; v prvním placu se nacházela také zbrojnice. Mohlo se nejspíš jednat o západní palác. Ve druhém placu, zvaném Hrádek, byla umístěna kuchyně s několika sklípky, v jednom z nich nejspíš bydlel i kuchyňský personál. Šlo snad o severní a eventuálně i východní křídlo. Nové pokoje představovaly nejspíš renesanční jižní palác, tedy prostory přistavěné po roce 1584 Zachariášem z Hradce; kromě několika komnat obsahovaly i kancelář a pokoj úředníka. V prvním patře byly umístěny kaple a hlavní obytné prostory panstva (panský pokoj, kde se nacházely i písemnosti s pečeti, „pániny“ pokoj a pokoje pro fraucimor), nicméně alespoň v jednom pokoji byla ubytována také část služebnictva. V horním pat-

---

²⁷ Kromě obecně známých publikací o hradech a zámcích pojednávají o vývoji polenského hradu a zámku příspěvky: Plaček, Miroslav: *Vývoj hradu v Polné – současné možnosti poznání*. Východočeské listy historické, roč. 25, 2008, s. 7–26. Musil, František: *Několik poznámek k architektonickému vývoji hradu v Polné*. Východočeské listy historické, roč. 23–24, 2005, s. 243–259. Šimeček, Pavel: *Hrad Polná – přelom 16. a 17. století*. Polensko, roč. X, 2001, č. 4, s. 11–17. Týž: *Kresebná rekonstrukce stavebního vývoje hradu v Polné od jeho založení do pozdního středověku*. Polensko, roč. XI., 2002, č. 2, s. 3–11.

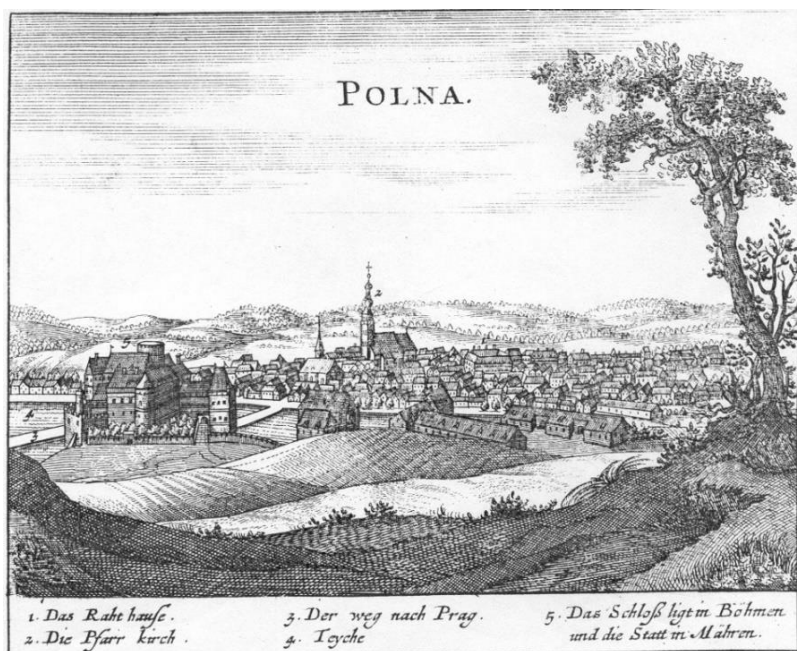
ře zaujímal asi rozsáhlý prostor „veliký palác“ s velkým množstvím stolic, dvěma mosaznými lustry a stolky na pití – mohlo se jednat o velkou jídelnu a zároveň sál sloužící k zábavě panstva a hostů. Z dalších komnat zaujme římská světnice, pojmenovaná nepochybně podle římských námětů pěti „figur triumfů“ na plátně, které na stěnách pokoje visely; roku 1622 se zde uvádí šest „tapecerají kobercovým dílem“ – nejspíš gobelínů. I další pokoje horního patra měly nadstandardní vybavení. V jednom pokoji visel mosazný lustr pro dvanáct svíček a tři mosazné svícny, komora s malovanými postelemi se zlatenými a stříbřenými sloupky a obrazy mohla sloužit jako hostinský pokoj pro šlechtické návštěvy.

V inventáři z roku 1622 je též zmiňována Červená věž, nejspíš podle barvy maleb na zdech, avšak těžko říct, zda se mohlo jednat o výmalbu vnitřních, nebo vnějších omítek. Popisovány jsou také pokoje poblíž mostu a pavlač při zdech – dle pozdějších plánů byl renesanční arkádový ochoz vystavěn podél přízemí severního křídla. Kromě kuchyně se nově uvádějí i pekárna, krejčovská světnice, bečvárna a kovárna a v neposlední řadě také dvě lázničky – ke všeobecnému úpadku lázeňství a hygieny vůbec došlo teprve v barokním období.

Vybavení pokojů je popisováno většinou jako prosté. Roku 1603 se objevují zmínky o několika lepších kusech nábytku – kromě „majestátu“ se nacházelo v zeleném pokoji křeslo se zlatenými a stříbřenými nohama ve tvaru gryfa, v komoře v horním patře pak malované zlatené a stříbřené postele a v horním patře tři mosazné lustry. Roku 1622 se objevují nová italská lože s nebesy. V inventářích je uvedena jenom jediná cennost – stříbrná plastika Ukřižování v kapli, jinak se zmiňuje pouze cínové nádoby. Nelze pochybovat, že polenská šlechta vlastnila i šperky, ty však nebyly považovány za součást panství, ale osobní majetek. V různých pokojích se uvádějí obrazy na plátně i dřevě a také několik paroží – ta se však Rudolfovi asi nelíbila, neboť roku 1622 už byla uložena ve sklepech. Nicméně lze dedukovat, že Rudolf patřil k milovníkům jízdy – v horním patře viselo šest obrazů koní a vyčleněna byla i zvláštní místnost pro koňská příslušenství („rystkomora“), k zámku patřila i smečka psů a objevuje se nepatrná zmínka o psinci a obojcích. Je snad možné se domnívat, že polenská šlechta si našla čas i na herní kratochvíle: ve zbrojnici se nacházela kvintána se sloupem – nejspíš zařízení pro jezdecký trénink či rytířské hry – a také jakási hovězí kůže, na kterou „se házívá“. Naproti tomu Rudolf Zejdlic zjevně neholdoval německy psané literatuře, neboť tři skříně německých knih byly roku 1622 taktéž uloženy ve sklepech. Zarážející je výskyt dvou rakví („truhly hrobové“) v inventáři z roku 1622; ty ale v normálních dobách patrně nepatřily k běžnému vybavení zámku

a souvisejí spíš s úmrtími posledních členů rodu sídlících na Polné mezi lety 1619 až 1622 (Anna Marie a Polyxena 1619, Alina Eusebie a Rudolf 1622), eventuálně příslušníků služebnictva.

Zatímco v účetních písemnostech posledních pánů z Hradce se v roce 1597 na polenském panství zmiňuje pouze 5 dvorů (Polnický, Horký, Proseč, Na Louce, Zubákovský) a roku 1603 7 dvorů (Polnický, Horký, Proseč, Přibyslavský, Ronovský, Kosařovský a nově přikoupený Studenecký – nepočítaje vzdálené velkostatky Zvoleněves a Horoměřice), v roce 1622 už se jmenuje 12 dvorů (Polenský, Přibyslavský, Studenecký, Dolní, Horní, Keřkov, Peklo, Ronov, Sázava, Merhanyklovský, Konzbulovský, Račín). Je tedy zřejmé, že v době Hertvíkových synů Jana a Rudolfa byla věnována pozornost rozšíření režijního podnikání vrchnosti ve vlastních hospodářských provozech. Na panství fungovaly dva vrchnostenské pivovary – jeden při zámku v Polné a další v Borové, které existovaly už za pánů z Hradce (kromě toho však vařily pivo nejméně dva měšťanské pivovary v Polné a Přibyslavi).²⁸

Málo známá menší veduta Polné od neznámého autora ze 17. století, předlohou byla patrně opět Hoefnagelova rytina z r. 1617 (Městské muzeum Polná)

²⁸ SOA Jindřichův Hradec, Rodinný archiv pánů z Hradce, kart. 115–117 – důchodní účty polenského panství z let 1590–1597, a kart. 120–121 – účty pivovaru v Borové z téhož období.

Veřejná činnost polenských lékárníků¹

Polná, ležící v jihlavském okrese a mající dnes téměř 4.200 obyvatel, měla dříve daleko větší význam. Ještě v šedesátých letech minulého století byla s 6.600 obyvateli třetím největším městem Českomoravské vysočiny a i když ležela na hranicích bývalého německého jazykového ostrůvku a měla po třicetileté válce německé panstvo (Ditrichštejn), nebyla nikdy poněmčena. Zánik nejdůležitějšího řemesla, soukenictví, které nedokázalo zachytit tempo první průmyslové revoluce, velký oheň r. 1863, okolnost, že se Severozápadní dráha městu r. 1871 vyhnula a ztráta okresního hejtmanství r. 1884 byly hlavními příčinami hospodářského úpadku Polné, které ublížila i tzv. rituální aféra koncem 19. století. Po stránce národnostní a kulturní byla však Polná vždy významným střediskem. K jejímu společenskému životu přispěli i lékárníci a jejich zaměstnanci.

Nejstarší dosud známá zmínka o lékárně v Polné je z roku 1702 v matrice narozených, kdy se Dorotě, manželce lékárníka v Polné **Andrease Olivy**, narodila dcera. Oba manželé vstoupili r. 1742 do literátského bratrstva.² Byla to tehdy v Polné jediná možnost pěstování zpěvu. Artikule bratrstva byly potvrzeny roku 1604 Janem Zejdlíkem ze Šenfelda. Četné české zpěvníky ze 17. a 18. století na tzv. literátském kůru hlavního kostela se starými varhanami s renesančními píšťalami a český manuál z poloviny 18. století svědčí o tom, že polenské literátské bratrstvo pomáhalo udržovat český jazyk. O jeho úrovni se můžeme přesvědčit nahlédnutím do literátské pamětnice, založené r. 1688 děkanem Václavem Čapkem.

Až do revolučního roku 1848 byli polenští starostové jmenováni vrchností. V červenci 1850 byl v prvních konstitučních volbách zvolen starostou lékárník **Vojtěch Sies** a tuto funkci vykonával až do své smrti 2. prosince 1852. Starosta Sies byl slavnostně uveden v úřad 28. července 1850 za účinkování Národní gardy a cechů, odpoledne byl pořádán školní výlet do lesa Lísku a večer v hostinci U Zlaté hvězdy Česká beseda.³ Tento druh zábavy měl již v Polné tradici. První

---

¹ Příspěvek byl uveřejněn ve Sborníku příspěvků k dějinám farmacie Jihomoravského kraje, Brno 1981, s. 63–65.

² Album, aneb Kniha Nábožného Bratrstva Kůru Lyterátského od starodávna w knížeczým Miestie Polný wyzdwíženého. Založena Leta Panie 1688. Sbíрка polenského muzea.

³ *Provolání a pozvání* (plakát vydaný r. 1850 městským výborem a velitelstvím národní obrany). Sbíрка polenského muzea č. 98/1956.

Českou besedu dávali polenští vlastenci po Tylově pražském vzoru již 8. října 1843⁴ a o jejich programu se dovidáme z referátů v Květech a České Včele. Lékárník Vojtěch Sies byl také v roce 1851 předsedou polenského právovárečného pivovaru.⁵

Po skončení Bachova absolutismu v srpnu 1859 nastalo u nás počátkem 60. let období zakládání různých kulturních a hospodářských spolků. Provisor polenské lékárny U černého orla **PhMr. František Machalický**, zaměstnaný od prosince 1861, a asistent **Josef Kalivoda**, který přišel do lékárny již v roce 1825 po absolvování kvinty německobrodského gymnázia, jsou r. 1863 uvedeni mezi 68 zakládajícími členy Čtenářské besedy. Oba byli také členy pěveckého sboru Čestmír, založeného v r. 1862. V roce 1868 jsou jmenováni mezi institucemi a jednotlivci, kteří Čestmíru poskytli půjčku po 5 zlatých na zakoupení piana.⁶

V roce 1879 nastoupil do lékárny své matky jako provizor **PhMr. Vojtěch Sedlák**, který lékárnu převzal a vedl až do r. 1912. Magistr Sedlák se zabýval historií polenské lékárny. Soustředil mnoho archiválií dodnes zachovaných v polenském muzeu a z dalších pořídil výpisy. V roce 1888 napsal 4 strany rukopisu Lékarna „U černého orla“ v Polné, který již jako osmdesátiletý rozšířil na 7 stran. Ve stanovách Sboru dobrovolných hasičů v Polné 6. 9. 1881 je podepsán jako člen výboru. Od roku 1887 byl lékárník Sedlák členem Matice České, která vydávala Časopis musea království českého a různé monografie z české historie a literatury.⁷ Magistr Sedlák byl velmi činným v ochotnickém souboru Jiří Poděbradský, kde v poslední čtvrtině 19. století sehrál celkem 32 divadelních her. V jeho deníku

PhMr. František Machalický
(sbírka Ivana Prokopa)

⁴ Z Polné. Květy, roč. X, č. 94, 25. 11. 1843, str. 380.

⁵ Stanovy „Právovárečného měšťanstva“ v Polné. Polná, B. Zapletal, b. r.

⁶ Hladík Bohuslav: Lékarna „U černého orla“ v Polné. Polná, MěstNV 1966.

⁷ Jména pp. Zakladatelů Matice České. Praha, Matice Česká 1891.

PhMr. Vojtěch Sedlák (1854–1936)
(sbírka Ivana Prokopa)

Závada, Vrchlický, Nezval, Toman, Březina, Sova, Hrubín, Halas a Šrámek. Večer však nebyl okupanty povolen. Magistr Svoboda byl také v roce 1945 spoluzakladatelem Svazu české mládeže v Polné.

PhMr. Zdeněk Prokop, působící v Polné v letech 1936–1978, účinkoval rovněž několikrát na polenské ochotnické scéně. Je podepsán na petici Národohospodářského výboru Polenska z 6. dubna 1937 vládě republiky poukazující na špatné životní podmínky na Polensku. V roce 1940 byl členem výkonného výboru Národohospodářského sboru, byl také dlouholetým členem pěveckého sboru Čestmír a Československého červeného kříže. Několik let pracoval v sociální a zdravotní komisi MěstNV v Polné. Velmi činným byl v historickém kroužku polenského muzea. Do časopisu Polensko, vydávaného v letech 1938–1941 přispěl článkem o dějinách polenské lékárny a s MUDr. K. Tureckým o polenském znaku a pečetích. Od roku 1936 předával do muzea historické exponáty lékárny a má největší zásluhu na tom, že v roce 1966 mohla být otevřena expozice polenské lékárny, v muzeu instalovaná ve značné úplnosti podle stavu okolo r. 1800.

Eliška Měřínská, lékárenská laborantka, působila v lékárně od roku 1932 do počátku 70. let. Spolupracovala s loutkovým divadlem

bylo také zjištěno několik her dávajících ochotníky, na které se nezachovaly plakáty ani jiné doklady. Lékárník Sedlák účinkoval také v aktovce Ladislava Stroupežnického Zkažená krev na akademii pořádané 23. 6. 1895 Národní jednotou Pošumavskou ve prospěch postižených zemětřesením v Lublani.

PhMr. Josef Gebura, zaměstnaný v lékárně v letech 1928–1931, sehrál 8 divadelních představení se spolkem Jiří Poděbradský a 2 s živnostenskou mládeží.

PhMr. František Svoboda, působící v lékárně v letech 1939–1945, byl členem režisérské rady spolku Jiří Poděbradský, sehrál 3 divadelní hry a v zimě 1944/45 připravoval pásmo poezie a prózy, na kterém měli být zastoupeni přední čeští literáti – Hora, Seifert,

**Laborantka Eliška Měřinská a lékárník
PhMr. Zdeněk Prokop, 1957
(sbírka Ivana Prokopa)**

principála Václava Neubauera a jeho partnerky jako vodička loutek. Divadlo bylo umístěno v prostorách Husova sboru na zámku v Polné (dnes součást Zámecké restaurace).

Následující poznámky z pozdější doby doplnil Ivan Prokop:

Mgr. Karel Hladík, od roku 1978 působil v lékárně jako zaměstnanec, od roku 1994 jako majitel Lékárny na náměstí s.r.o. dodnes. Ve volbách do obecních zastupitelstev 1990–1994 a 1994–1998 byl zvolen zastupitelem Města Polná. Několik let byl členem výboru Československého červeného kříže v Polné, v současnosti působí ve výboru Klubu českých turistů v Polné.

Mgr. Jarmila Pánková, působila v lékárně od roku 1984 do roku 2018. Ve volbách do

obecních zastupitelstev 1990–1994 a 1994–1998 byla zvolena zastupitelkou Města Polná. V Loutkovém divadle Polná, umístěném v přízemí Husovy knihovny, dlouhodobě mluví postavu Kašpárka.

Mgr. Michal Hladík, do lékárny nastoupil v roce 2009, v současnosti je i jejím spolumajitelem. Ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2010 byl zvolen zastupitelem Města Polná. Zastupitelem byl zvolen i v dalších dvou volebních obdobích.

Mgr. Hana Konderlová, nastoupila jako zaměstnankyně do Lékárny u kostela v roce 2019 (lékárna byla založena v roce 2004 v ulici Třebízského čp. 56, později přemístěna na Husovo náměstí čp. 20). Působí jako houslistka hudebního souboru při Základní umělecké škole ve Žďáře nad Sázavou a účastní se veřejných produkcí se souborem.

Vzpomínky Jindřicha Prokopa na první rok Protektorátu Čechy a Morava.

V písemné pozůstalosti úředníka Jindřicha Prokopa, který trávil závěrečnou část svého života v Polné, se dochoval krátký soubor vzpomínek na počátek protektorátu. Obsahuje jak aktuální postřehy proměn v hospodářství, tak i několik záznamů o akcích pořádaných v Polné:

Protektorát Čechy a Morava byl okupační mocí vyhlášen dne 16. 3. 1939. Dne 1. 9. 1939 vpadla německá armáda do Polska. Následkem válečných poměrů byly zavedeny lístky na životní potřeby. Každá domácnost obdržela od městského úřadu potravinový kmenový lístek, na němž jsou vypsáni všichni členové domácnosti s uvedením data narození. Naše domácnost má lístek č. 482, vydaný dne 26. 9. 1939. Na podkladě kmenového lístku jsou vydávány zvláštní lístky pro 4týdenní období. Na tyto lístky obstarává se nákup. Na mýdlo, uhlí a koks byly vydány lístky na celý rok. Lístky na oděvy jsou vydávány v množství 100 bodů též na celý rok. Na kompletní pánské šaty je zapotřebí 60 bodů. Na obuv je potřeba zvláštní povolení od městského úřadu. Samozásobitelé (zejména zemědělci) nemají nárok na všechny lístky, nýbrž jsou odkázáni na své vlastní výrobky. Totéž se vztahuje i na domácnosti chovající drůbež. Na dvě osoby počítá se 1 slepice, pak ovšem nedostanete lístek na vejce. Tak například pro období od 10. 6. do 7. 7. 1940 jsou v platnosti lístky označené X, a to na maso, mléko, chléb, cukr, tuky a ostatní potraviny.

Dne 12. června 1940 konal se v Polné dobytčí trh a jarmark. Trhovců přijelo málo a koupěchtivých též. Obrat byl slabý.

Dnem 31. 5. 1940 byly vzaty z oběhu československé papírové peníze v hodnotě 1 a 5 korun. Tyto bankovky byly tištěny ještě za republiky, ale po zřízení protektorátu byly opatřeny červeným kulatým razítkem s nápisem Protektorat Böhmen und Mähren – Protektorát Čechy a Morava. Naproti tomu byly vydány nové, již protektorátní, jedno a pětikorunové bankovky. Ostatní československé peníze zůstaly i nadále v platnosti, zákonitým platidlem jsou i říšskoněmecké marky, kdy 1 marka rovná se 10 korunám. Aby nebyl nedostatek drobného oběživa, je v oběhu i bývalá mince rakouská, tj. 1 groš rovná se 10 haléřů, 2 groše 20 haléřů. Koncem května 1940 staly se neplatnými kolky československé republiky vydané v roce 1938 a byly vydány kolky nové. Nejnížší kolkový poplatek činí 10 haléřů.

Poštovní sazby byly v měsíci červnu t.r. zvýšeny v průměru o 20 %. Porto dopisu stoupl o 1 K na 1.20 K. Poplatek z rozhlasu se zvýšil z 10 K na 12 K měsíčně. Od 20. 6. byly zvýšeny ceny tabákových výrobků o 30 %.

Městu Polné nebyl osud nikdy příznivě nakloněn a nemohlo počítati s cizí pomocí. Proto bylo v roce 1939 zvoleno heslo „Polná sobě“. Pod tímto heslem bylo přikročeno ke zvelebení a zkrášlení města. Každý občan je povinen přispěti podle svých sil k tomuto úkolu. Především se jednalo o výdlažbu Husova náměstí a na podzim 1939 byla první etapa uskutečněna. Výdlažba stála 178.000 K. Majitelé domů na náměstí zaplatili (až na několik výjimek) po 2.500 K, ostatní občané přispěli na sbírku dům od domu a mnoho občanů si částku na ně připadající odpracovalo. Pomáhaly i školní děti. V tomto roce se upravuje park okolo sochy padlých ve světové válce a jsou činěny přípravy k úpravám některých ulic.

O pololetních prázdninách byla přeložena do Polné Újezdní měšťanská škola v Dobroníně. Ježto není k dispozici volná školní budova, vyučuje se v hostincích U Slovana, U Rákosníků a v zasedací síni Městské spořitelny. Z Jihlavy sem byla přeložena Obchodní akademie, na které počne vyučování ve školním roce 1941/42.

Zijeme ve velmi rušné době, svět je ve varu, události se řítí jedna za druhou. Prání nás všech je, abychom se dočkali šťastnějších dnů.

Polná 24. června 1940

Autor vzpomínky Jindřich Prokop se narodil v roce 1881 v obci Zlič u České Skalice v rodině drobného zemědělce a zahradníka. Po vystudování obchodní akademie v Chrudimi nastoupil do administrativy budějovického pivovaru Budvar (1901–1902). Následně vstoupil do služeb Moravské banky v Brně, které zůstal věrný až do roku 1927. Po krátkém pobytu v Brně odchází na pobočku banky do Jihlavy. V roce 1908 se oženil s Jarmilou Sedlákovou z Polné, pozdější majitelkou zdejší lékárny "U černého orla", se kterou vychovali tři syny a jednu dceru. V roce 1914 byl mobilizován na srbskou frontu. Po skončení I. světové války však byl opět mobilizován, tentokrát již do československé armády, která bojovala v roce 1919 na slovenském území s Maďarskou, později i Slovenskou republikou rad. Po demobilizaci nastoupil jako ředitel pobočky Moravské banky v jihomoravském Bzenci. Po roce 1927 odchází do Polné, kde se v lékárně své manželky stará o účetnictví a objednávky zboží. V důsledku dlouhodobých kardiovaskulárních potíží v roce 1944 umírá.

Dvě fotografie z akce „Polná sobě“ – dláždění náměstí svépomocí polenských občanů, 1939 (sbírka Ivana Prokopa)

Vzpomínání

(pokračování)

Ve třicátých letech minulého století, kdy současné sdělovací prostředky – televize, internet – byly ještě v nedohlednu, se občané v podvečerních hodinách scházeli „na kus řeči“ na několika místech ve městě. Sedělo se na schodech některého domu a také přinesených stoličkách. V Nerudově ulici to bylo „U Duchanů“, v Žižkově ulici před domem Sázkavských, v Jeronýmově ulici před Forstnerovými, na Sezimově náměstí u domu slečny Zimové a jinde. Rozhlasové přijímače – rádia, jak se jim říkalo, též nebyly v každé domácnosti. V případě vysílání fotbalového utkání, zejména Sparty se Slávií, poslouchali zájemci reportáž o jeho průběhu pod otevřeným oknem majitele rádia nebo v některé z místních hospod, kde již byl rozhlasový přijímač pro hosty v permanenci. Následující den si zase mohli návštěvníci hostince přechíst hodnocení v denním tisku, který byl k dispozici zavěšený na držáku nedaleko výčepu. Lidé spolu, dle mého názoru, tehdy nejen v Polné, více komunikovali, zatímco dnes jsou náměstí a ulice „liduprázdné“ a za okny domů svítí obrazovky televizorů. Časy se mění.

Polenskými obyvateli velmi navštěvovaným byl dům U Slovana na Husově náměstí. Byl tenkrát ve vlastnictví právovárečného měšťanstva. Restaurace byla v letním období rozšířena s posezením pod širým nebem na zahradě. Hrály se zde s oblibou kuželky a bylo tam i malé hřiště na volejbal. V přístavku k měšťanskému pivovaru byla místnost, kde se každou neděli scházeli chovatelé holubů a byl zde i výtah do sklepa pivovaru, kterým se v zimě přepravoval do sklepa z rybníků led – pro chlazení piva. Pivovar dodával led i některým hostincům. Ve dvoře domu stál i dřevník, kde byly, kromě polen, umístěny k topení odřezky a části nekvalitních částí měřidel z metrovky pana Prokopa na Kateřinově. Prostor mezi pivovarem a dvorem domu U Slovana byl využíván jako tržnice – zvláště pro chovatele drobného hospodářského zvířectva.

Již jsem několikrát, a to i obšírněji, publikoval své vzpomínky na činnost ve skautské organizaci Junák Polná. Krátce po vzniku Protektorátu Čechy a Morava byl organizovaný skauting zakázán. Bylo tomu tak i v roce 1949 a 1970, obnoven byl až po listopadu 1989. Do života polenských občanů vstoupila ve 30. letech 20. století negativně celosvětová hospodářská krize a nezaměstnanost. Přišel rok 1938 a my jsme byli svědky odjezdu polenských mužů místní lokálkou k vojenským útvarům. Byla totiž vyhlášena mobilizace a také Poleňáci

byli připraveni bránit svou vlast. Vývoj událostí však nečekaně dospěl k tomu, že jsme zažili i smutný návrat vojáků po odstoupení pohraničí Německu. Následně vypukla druhá světová válka. Město Polná se ponořilo do tmy, nesvítilo se, okna domů musela být zatemněná, na rynku se již nekorzovalo, shromažďování občanů okupanti netrpěli. Zavládl nedostatek potravin, byly na přidělové lístky, z čehož profitovali šmelináři, kteří prodávali potraviny za vysoké ceny a za poskytnuté zboží brali i cennosti. Spolková činnost byla zakázána, mohl se hrát jedině fotbal na hřišti za nádražím. My, bývalí junáci, jsme se scházeli tajně s velkou obezřetností. Ve městě existovala židovská komunita, jejíž příslušníci včetně našich kamarádů byli v roce 1942 odsunuti do koncentračních táborů, kde byli vyvražděni. V roce 1944 byl na práci do „Reichu“ povolán celý ročník 1924, do jehož řad patřili i naši starší kamarádi z Junáka.

Vzpomínek, které si uchovávám v paměti, by bylo na další pokračování. V Polné jsem prožil dětství a dospívání, zážitků příjemných i těch nedobrych si v sobě nesu mnoho. Tak zase někdy příště...

*****

Bohuslav Hladík

Vzácný archeologický nález v Polné

V šedesátých letech jsem našel spolu s PhDr. Zdeňkem Stránským na hlavním hřbitově u sv. Barbory na pomníku posledního polenského povozníka masivní kamenný křížek asi 35 cm vysoký, a jak jsme se shodli, vyloženě byzantské provenience. Podle sdělení manželky zemřelého povozníka našel křížek jeho otec, také povozník, v úvozu mezi Věžnicemi a Šlapanovem, směrem na Havlíčkův Brod. To by mohlo znamenat, že již v prvních staletích našeho letopočtu tudy vedla důležitá cesta z Čech na Moravu, z Brna na Velké Meziříčí, Polnou, Havlíčkův Brod a Čáslav do Prahy. Ten úvoz začínal pod Dolní Věžnicí u Klábenešovy kapličky z doby prvních Ditrichštejnů – majitelů polenského panství. Úvozem jsem jednou procházel, když jsme prováděli průzkum trasy od Arnolce přes Stáj, Polnou, Horní a Dolní Věžnici, a Šlapanov se známým historikem PhDr. Rostislavem Vermouzkem. Na moji žádost o předání byzantského křížku do polenského muzea, kde by byl důležitým dokladem o staré cestě, však paní nereagovala. Ještě před její smrtí se křížek z pomníku podle její dcery ztratil, protože při jejím pohřbu tam již nebyl.

Krátce o minulosti fotbalu v Polné

Kromě činnosti sokolského hnutí není historie sportu v Polné dosud příliš zdokumentována. Organizované počátky kopané (fotbalu) v Polné souvisejí se Sportovním klubem Polná. Ten byl jako spolek povolen rozhodnutím Okresního úřadu v Německém Brodě ze 4. listopadu 1927, avšak z úředních záznamů se zdá, že oficiálně začal vykonávat činnost teprve roku 1931. Tehdy jsou uvedeni první předseda, kterým se stal obvodní lékař Karel Turecký, a jednatel Josef Beran.¹ Sportovní klub se věnoval zejména fotbalu, neboť místní sokolská jednota kopanou neprovozovala. Členové klubu si vybudovali hřiště v lokalitě Za nádražím. Zde se hrála kopaná nepřetržitě až do období těsně po druhé světové válce, a to i v období protektorátu, ačkoliv činnost většiny jiných spolků včetně Sokola byla v té době omezena či úplně zakázána. V dubnu 1947 sportovní klub s povolením místního národního výboru vyměnil se společností Amylon dosavadní hřiště za nový pozemek nedaleko továrny na kovové zboží Karla Sázavského – dnešního TKZ Polná (plocha bývalého hřiště byla od roku 1948 využita pro stavbu mlékárny).² U továrny vybudoval spolek nové hřiště, sloužící sportovcům dodnes.

Sportovní klub Polná zanikl v blíže nezjištěné době let 1948–1950, dne 30. května 1950 byl jeho majetek předán TJ Sokol Polná.³ V rámci Sokola byl fotbal, ale např. i hokej, provozán po tři následující roky, než počátkem roku 1953 vznikla jako nástupnická organizace Tělocvičná jednota Slavoj Polná. V jejím rámci pak byla provozována prakticky veškerá sportovní činnost v Polné až do roku 1989. Přesto si byli členové TJ Slavoj Polná vědomi návaznosti své činnosti na bývalé sportovní organizace, zejména Sportovní klub Polná – v létě roku 1957 uspořádali slavnostní turnaj v kopané u příležitosti 30. výročí fotbalu v Polné a o deset let později vydal TJ Slavoj dokonce odznak s daty 1927–1967.⁴

Přibližně z této doby pochází i následující vzpomínka Otakara Sobotky (nar. 2. listopadu 1934), dokládající, že sportovní nadšení členy TJ Slavoj Polná neopouštělo ani na jiných působištích, ani v pozdějším věku.

(Filip Plašil)

---

¹ SOKA Havlíčkův Brod, i. č. 45 – spolkový katastr, č. 929.

² Prchal, Jan: *Polná ve 20. století*. Polná 2006, s. 72 a 75.

³ Urbánek, Miroslav: *Kapitoly z dějin sokolského hnutí v Polné na Českomoravské vrchovině*. Polná 2003, s. 104.

⁴ Archiv Klubu Za historickou Polnou, popsána fotografie a odznak „Slavoj Polná 1927–1967“.

Polenští fotbalisté na starém hřišti za nádražím, asi 1938 (archiv KZHP)

Obrázek z neveselé doby – fotbalisté za nádražím před zápasem povinně zdraví nacistickým pozdravem, 1944 (archiv KZHP)

Jak jsem sportoval

Když jsem začal chodit do školy, měl jsem velký zájem o každý sport. Nejvíce však o hokej a kopanou. Fotbal jsem hrál už jako malý kluk na ulici na Zápeklí, kde jsem měl kamarády stejných zájmů. Přišel jsem ze školy, něco málo pojedl, aktovka letěla do kouta a už jsem byl s míčem na ulici. Po nějaké době, když jsem měl před vojnou, jsem hrál hokej i kopanou již za Polnou. Jezdili jsme s polenskými sportovci po celém jihlavském okrese, společně jsme zažili veselé, ale i smutnější příhody. Nálada byla vždy podle výsledku sportovního klání.

Pak jsem nastoupil k výkonu základní vojenské služby do Vimperku. Po dva roky jsem se ve sportu zdokonaloval. Hrál jsem za Vimperk hokej. Na základě mých dobrých sportovních výsledků jsem byl odměněn dvěma rekreacemi. V hotelu Pupp v Karlových Varech mně byl udělen odznak „Vzorný voják ČSLA“. Po návratu do kasáren jsem byl zařazen do hokejového družstva, kde s námi hráli i někteří naši vojenští velitelé. Mimo to jsem všem hokejistům brousil brusle.

Po ukončení základní vojenské služby jsem se vrátil do Polné, přesto, že mne ve Vimperku přemlouvali, abych tam jako sportovec nadále působil. Já jsem však toužil po domově – po Polné.

Také mne zaujala jízda na kole, které jsem se začal věnovat. S několika polenskými sportovci jsme na bicyklech projeli celé Rakousko a pochopitelně Československo. Další sport, který jsem měl rád, bylo lyžování. Navštívil jsem osmkrát Francii, kde jsem se v lyžování zdokonalil. Zalyžoval jsem si i ve všech našich horských střediscích, ale i v Rumunsku – v Karpatech. Věnoval jsem se i běhu na 50 km. Tuto trať jsem absolvoval pětkrát. Sport mne v každém směru bavil a věnoval jsem se mu až do svých 75 let.

Rád si připomínám některé veselé příhody. Po jedné výhře při hokeji ve Vimperku jsme se vraceli do kasáren nákladním autem. Řidič se něčeho lekl, prudce zabrzdil a všichni hokejisté leželi na jedné hromadě na korbě auta. Až na odřené brady a nosy se nikomu naštěstí nic nestalo. Byla z toho veliká legrace. Při druhém hokejovém vítězství jsme zašli do známé vimperské hospůdky. Oslava se protáhla až do noci. Když přišlo k placení, všichni si šli ven zakouřit a mně nakázali, abych jako nekuřák nevycházel a zůstal u stolu. Dlouho nešli a již se nevrátili. Musel jsem celou útratu zaplatit a byla to dost velká částka. Nakonec vše dobře dopadlo. Byli to opravdoví kamarádi a o tu částku se se mnou spravedlivě rozdělili.

V Polné jsem měl celou řadu dobrých přátel, s nimiž jsem provozoval různé sporty v oddílech TJ Slavoj Polná. Rád na to vzpomínám.

**Seniorské mužstvo TJ Slavoj Polná v roce 1963.
První sedící zleva Otakar Sobotka (archiv KZHP).**

Mužstvo TJ Slavoj Polná při turnaji u příležitosti 30. výročí kopané v Polné, 14. července 1957. Zleva stojící: Oberreiter, Sochor, Pokorný, Višinský, Perla, Dvořák, Šustr, Jelínek a Beran. Zleva klečící: Musil, Smejkal, Svoboda, Dobrovolný a Pešák (archiv KZHP).